NÁRODNÍ MUZEUM

Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series
Vol. 192 (2023), ISSN 1802-6842 (print), 1802-6850 (electronic)

Zprávy/ Short news

DOI: 10.37520/jnmpnhs.2023.006

Snubní prsten jako nástroj identifikace ostatků: zvláštní případ z hrobky rodu Tomanů v Charvatcích z přelomu 20. století

Jan Cvrček

Národní muzeum, Antropologické oddělení, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9; jan.cvrcek@nm.cz

Cvrček J., 2023: Snubní prsten jako nástroj identifikace ostatků: zvláštní případ z hrobky rodu Tomanů v Charvatcích z přelomu 20. století. – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 192: 101–104.

Snubní prsteny nalezené u kosterních ostatků jsou cenným pramenem informací nejen pro historiky a znalce umění, ale představují také významný podpůrný nástroj pro jejich individuální identifikaci. Předně se to týká náhodných nálezů neznámých ostatků (Kringsholm a kol. 2001, Dahinten a kol. 2020), obětí přírodních katastrof (Wright a kol. 2015), i válečných konfliktů jako je např. druhá světová válka nebo válka v Jugoslávii (Brkic a kol. 2007, Palo a kol. 2007), apod. V neposlední řadě jde o identifikaci ostatků historicky známých osobností, respektive potvrzení jejich autenticity. Příkladem je rakev Maxmiliána II. knížete z Dietrichsteinu (1596–1655) z rodinné hrobky Dietrichsteinů v Mikulově, která namísto jeho ostatků obsahovala ženské ostatky, díky snubnímu prstenu identifikované jako ostatky Rosy hraběnky z Dietrichsteinu, rozené hraběnky z Wallisu, svobodné paní z Karighmainu (1792–1844). Záměna ostatků přitom nikdy nebyla vysvětlena (Drozdová 2006).

V roce 2021 byli pracovníci antropologického oddělení Národního muzea osloveni, zda by pomohli s vyzvednutím, konzervací a uložením ostatků z hrobky rodu Tomanů na hřbitově v Charvatcích (část obce Martiněves, okres Litoměřice, Ústecký kraj), velkostatkářů, majitelů lázní a panství Mšené-lázně, neboť stav hrobky vyžadoval rozsáhlou rekonstrukci. V hrobce se ve dvou patrech nacházelo pět kovových rakví pro dospělé a jedna rakev dětská, přičemž v rakvi nejvíce vlevo v dolním patře se nacházely druhotně uložené ostatky pěti jedinců z prvních pohřbů v letech 1871–1889. Zbylé rakve představovaly pět jednotlivých nedotčených pohřbů z let 1890–1945.

Při postupném otevírání pěti naposled uložených rakví byla díky mimořádné zachovalosti ostatků a oděvů již na první pohled patrná identita jedinců. Ve dvojité rakvi, umístěné zcela vpravo ve spodním patře hrobky, byly rozpoznány ostatky Františka Tomana st. (1826–1900), nejvýznamnějšího člena rodu, jež v roce 2009 vymřel po meči. Identifikaci, kromě oděvu a zjevně vyššího věku jedince, usnadnilo zachování jeho typického plnovousu, zachyceného na dobových fotografiích. Jeho tělo bylo pokryté vápnem (obr. 1). Nevíme však, zda k tomu došlo již při vlastním pohřbu v roce 1900, ačkoli zemřel z přirozených příčin (dle ohledacího listu 20/8 1900 č. 63 na sešlost věkem), nebo zda k tomu došlo až později, při organizaci mladších pohřbů a kontrole obsahu starších rakví. Obrázek č. 1 ukazuje snubní prsten na levé ruce (vnitřní průměr prstenu je 19 mm).

Obr. 1. Snímek snubního prstenu v rakvi na ruce Františka Tomana st. (1826–1900).

Již v roce 2013 jsme přitom zkoumali ostatky jeho dcery Rozalie Marie Tomanové (1863–1922) a jejího manžela Gustava Andrese (1858–1921), kteří si na témže hřbitově zřídili vlastní hrobku. Právě u Rozalie Marie jsme také nalezli snubní prsten (obr. 2) o vnitřním průměru 17 mm, který na vnitřní straně nesl datum její svatby a iniciály manžela (G. A. 18 $^{30}/_{6}$ 90) a podpořil tak autenticitu jejích ostatků.

Stejný nález jsme očekávali u jejího otce, konkrétně iniciály manželky Anny Chroustové (1832–1010) a datum jejich svatby 17. 2. 1852. Po vyčištění prstenu se však ukázaly iniciály „V. T." s datem „18 $^{7}/_{7}$ 77" (obr. 2), což identifikaci ostatků přinejmenším zpochybnilo, ačkoli pohlaví a věk zjištěné z kostry Františku Tomanovi st. odpovídaly. Nemluvě o oděvu v rakvi a plnovousu. Genealogická rešerše rodu ukázala, že iniciály odpovídají jeho zeti Václavu Tolarovi (1849–1879) a jeho svatbě s Marií Tomanovou (1856–1879), nejstarší dcerou Františka Tomana st. Jejich svatba se podle matričních záznamů uskutečnila o jeden den později, 8. 7. 1877 (SOA Litoměřice, Matrika oddaných Podolí, 1847–1879, fol. 8, dig. str. 9). Oba manželé zemřeli krátce po sobě na tuberkulózu, dva roky po svatbě a bezdětní. Jejich ostatky jsme však bezpečně identifikovali sekundárně uložené v rakvi se třemi dalšími jedinci. Tato rakev byla umístěna úplně vlevo, v dolním patře. Rozpor v údajích na prstenu na ruce Františka Tomana st. lze tedy vysvětlit jedině tak, že až do své smrti nosil na památku své nejstarší dcery její snubní prsten.

Námi zdokumentovaný případ dokládá, že nález snubního prstenu sice přispívá k individuální identifikaci ostatků, ale je třeba brát v úvahu, že ne vždy musí prsten patřit jeho nositeli. Nálezy je proto nutné konfrontovat se samotnými ostatky a současně se, je-li to možné, zabývat všemi dostupnými informacemi ze života jedince a jeho rodiny.

Poděkování

Autor děkuje potomkům rodu Tomanů za důvěru a dlouhodobou spolupráci. Předkládaná práce byla finančně podpořena Ministerstvem kultury České republiky (DKRVO 2019–2023/7.I.e, Národní muzeum, 00023272).

Obr. 2. Snubní prsten z rakve Rozalie Marie Andresové rozené Tomanové (1863–1922).

Obr. 3. Snubní prsten nalezený u Františka Tomana st. (1826–1900).

Literatura

Brkic H., Strinovic D., Slaus M., Skavic J., Zecevic D., Milicevic M., 2007: Dental identification of war victims from Petrinja in Croatia. – International Journal of Legal Medicine 110 (2): 47–51.

Dahinten S., Goméz Otero J., Suby J., Coronato F., Vullo C., 2020: Interdisciplinary identification of the skeletal remains of Catherine Roberts-Davies, The first Welsh settler death in Patagonia, Argentina in 1865. – International Journal of Osteoarchaeology 30 (2): 236–244.

Drozdová E., 2006: Dietrichsteinové z Mikulova. – Brno: Masarykova univerzita, 271 pp.

Kringsholm B., Jakobsen J., Sejrsen B., Gregersen M., 2001: Unidentified bodies/skulls found in Danish waters in the period 1992–1996. Forensic Science International 123 (2-3): 150–158.

Palo J. U., Hedman M., Söderholm N., Sajantila A., 2007: Repatriation and identification of Finnish World War II soldiers. – Croatian Medical Journal 48 (4): 528–535.

Wright K., Mundorff A., Chaseling J., Forrest A., Maguire C., Crane D. I., 2015: A new disaster victim identification management strategy targeting "near identification-threshold" cases: Experiences from the Boxing Day tsunami. – Forensic Science International 250: 91–97.

Summary

The wedding ring as a tool for identifying remains: a special case from the tomb of the Toman family in Charvatce from the turn of the 20th century

Jan Cvrček

Wedding rings are a useful tool for identifying unknown skeletal remains, as well as for verifying the authenticity of the remains of historically important persons. In 2021, research began on the tomb of the Toman family – large landowners and owners of the Mšené-lázně estate – in the cemetery at Charvatce (part of Martiněves village, Litoměřice District, Ústí and Labem Region, Bohemia),, as its general reconstruction had begun. A wedding ring was found in the coffin of the most important family member, František Toman sr. (1826–1900), but according to the engraved inscription did not belong to him. There was, however, no doubt about the authenticity of the remains. A genealogical search revealed that the ring belonged to his eldest daughter: the date corresponds to that of her wedding, and the initials belong to her husband. However, the couple died of tuberculosis two years after their marriage. In memory of his eldest daughter, her father wore her wedding ring until his death, and was buried with it.